18/09/2020

“Εκ του βορβόρου “των έργων του”, ρύσαι με”

/ Γνώμες

Του Καθηγητή Χρήστου Κ. Οικονόμου, τ. Προέδρου και Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης και Προέδρου του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Παρακολουθώντας τα πολιτιστικά δρώμενα στο μαρτυρικό νησί μας, την Κύπρο, εξ αιτίας των προκλητικών έργων ζωγραφικής του Διευθυντή του Γυμνασίου Ακακίου κ. Γιώργου Γαβριήλ, Εικαστικού Καθηγητή Ζωγραφικής, ο οποίος υποστηρίζει ότι: «αν καθορίζαμε τα όρια τότε σκοτώνουμε την τέχνη, δεν υπάρχει τέχνη», θέλουμε να επισημάνουμε τα παρακάτω.

1. Ασφαλώς ο Θεός και ο σαρκωμένος Υιός και Λόγος Του, ο Ιησούς Χριστός, δεν προσβάλλεται από τις όποιες ασχήμιες της κακόγουστης τέχνης. Προσβάλλεται ο ίδιος ο δημιουργός ενός κατευθυνόμενου ιδεολογικού και υβριστικού, αντιεπιστημονικού και φαντασιώδους, βέβηλου και ανήθικου κατασκευάσματος. Συγχρόνως όμως προσβάλλει και γελοιοποιεί την πίστη και τη θρησκεία, την

Εκκλησία, τα μέλη της και τους θεσμούς της Οικουμενικής Ορθοδοξίας. Αυτό πέραν του ότι δεν αποτελεί έργον τέχνης, αποτελεί και βλασφημία και ευτελισμό του ανθρωπίνου προσώπου.

2. Η πίστη και οι παραδόσεις, ο χριστιανικός πολιτισμός και το ήθος των χριστιανών, η λατρεία της Εκκλησίας και η κοινωνική προσφορά της επιδέχονται επιστημονική κριτική, αλλά πάντοτε στα όρια της ελευθερίας του κάθε πολίτη που δεν παραβιάζει, δεν ευτελίζει, δεν υποτιμά και δεν γελοιοποιεί τα χρηστά ήθη, την τιμή, την υπόληψη, την πίστη και τη θρησκεία του ανθρώπου, που εκφράζει την άλλη άποψη και τον άλλο τρόπο ζωής, από αυτό που γελοιοποιεί ο ιδεολογικά στρατευμένος κακόγουστος καλλιτέχνης. Θα ικανοποιούσε τον συγκεκριμένο καλλιτέχνη να ήταν εκείνος στην θέση των προσώπων μπροστά στους οποίους βάζει σκύλους και ανθρώπους να ουρούν; Αν ευτελίζοντας τα σύμβολα των εθνικών αγώνων ενός λαού ή τους θεσμούς που εκπροσωπούν οι αρχιερείς, που γελοιοποιεί ο Γιώργος Γαβριήλ και οι όμοιοί του «καλλιτέχνες», αυτό είναι εθνική προδοσία, μειοδοσία και βλασφημία. Οι πολιτικές και κοινωνικές επεξηγήσεις του είναι προφάσεις εν αμαρτίας, προβολή της ασχήμιας και όχι της ωραιότητας και του κάλλους της τέχνης.

3. Η εικόνα της ωραιότητας και του κάλλους διαφέρει ριζικά από την εικόνα του βορβόρου και βεβήλου που εκφράζουν τα γνωστά έργα «τέχνης» του συγκεκριμένου εικαστικού ζωγράφου, στον οποίο εξέφρασα και δια ζώσης την απόλυτη διαφωνία μου, διότι προσβάλλουν και ευτελίζουν βάναυσα αρχές και αξίες, ιδανικά και θεσμούς, πρόσωπα και ιδεολογίες, παραβιάζουν την ελευθερία της έκφρασης, την ελευθερία της καλλιτεχνικής δημιουργίας, όταν ζωγραφίζοντας εικόνες που εκφράζουν εκχυδαϊσμό και γελιοποίηση, υποτίμηση και διαπόμπευση των χρηστών ηθών και εθίμων της παράδοσης και της πίστης, της θρησκείας και των ιδανικών ενός λαού. Ασφαλώς η θρησκευτική ελευθερία αποτελεί τον θεμέλιο λίθο μαζί με την πολιτική, φιλοσοφική, καλλιτεχνική και επιστημονική ελευθερία του κάθε πολίτη. Όλα αυτά οριοθετούνται στα πλαίσια της Δημοκρατίας όπου η ελευθερία περιορίζεται, όπου αρχίζουν τα δικαιώματα του συνανθρώπου και δεν παραβιάζονται δια της βλασφημίας, της ασχήμιας και του αισθητικά ωραίου δημιουργήματος της τέχνης, που δεν ευτελίζει και δεν εξουθενώνει, που δεν γελοιοποιεί θεσμούς και αρχές. Επίσης η ελευθερία του κάθε προσώπου τελειώνει εκεί που αρχίζουν τα δικαιώματα του άλλου, του πολίτη ενός κράτους, του πλησίον και αδελφού, της εικόνας του Θεού. Η ελευθερία ενός καλλιτέχνη δεν σημαίνει ευτελισμό θεσμών και προσώπων γιατί καταντά ασυδοσία.

4. Η σαφής γελοιοποίηση του προσώπου τής κατ’ εξοχήν εικόνας του κάλλους και της ωραιότητος, της ταπείνωσης και της φιλανθρωπίας, ξεπερνά τα όρια της

εικόνας του βορβόρου και του βέβηλου της καλλιτεχνικής ελευθερίας και της δημιουργικής προσφοράς της αισθητικής του προσώπου με το σωματικό κάλλος και την ψυχική ανάταση. Αυτά τα δημιουργήματα της βλασφημίας και της αισχύνης ασφαλώς και δεν είναι άσχετα με την επαγγελματική ενασχόληση του παιδαγωγού, καλλιτέχνη, αφού εκ του περισσεύματος της καρδίας λαλεί το στόμα. Εξ άλλου η παιδεία, κατά τους Τρεις Ιεράρχες, είναι έργο ιερό το οποίο στοχεύει στη δημιουργία όχι μόνον προσώπων καλών και αγαθών, αλλά και φορέων του ήθους, της αγιότητας, δηλαδή της ολοκληρωμένης προσωπικότητας του ανθρώπου, ο οποίος άνω θρώσκει, κοιτάζει και πορεύεται στην αιωνιότητα.

5. Τέλος, σημειώνω ότι ο συμπαθέστατος, κατά τα άλλα, καλλιτέχνης Γιώργος Γαβριήλ, ο οποίος προέβη και σε ομολογία πίστεως: «Στο σχολείο είμαι δίπλα και από τον ιερέα και τον σέβομαι. Θα κάνω και τον σταυρό μου και την προσευχή με τα παιδιά», προχώρησε και σε «καλλιτεχνικούς» πίνακες οι οποίοι ξευτελίζουν την κάθε γυναικεία προσωπικότητα. Παρουσιάζει εικόνες γυναικών υπό μορφή ζώων και πουλιών. Ευφάνταστη σύλληψη του «καλλιτέχνη», αλλά η υποτίμηση της γυναίκας, την επαναφέρει στο ρόλο της στην ελληνιστική εποχή, όπου ήταν απομονωμένη στο γυναικωνίτη και απείχε απ’ όλα τα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα, καθώς και στην Ρωμαϊκή εποχή, όπου η γυναίκα θεωρείτο ένα άψυχο αντικείμενο (res). Τα μηνύματα ενός εκπαιδευτικού από την καλλιτεχνική του δημιουργία δεν νοηματοδοτούν έναν τρόπο ζωής, ο οποίος υποτιμά και προσβάλλει το ανθρώπινο πρόσωπο της γυναίκας, για την οποία ο Χριστός θυσιάστηκε στον σταυρό και ο Απόστολος Παύλος διεκήρυξε με τον πιο σαφή και κατηγορηματικό τρόπο «πάντες γαρ υιοί Θεού εστέ…, ουκ ένι άρσεν και θήλυ. Πάντες υμείς είς εστε εν Χριστώ Ιησού» (Γαλ. 3,26-28).

Πιστεύω ότι εν τη αφελεία του ο συγκεκριμένος «καλλιτέχνης» προσπάθησε να πρωτοτυπήσει «εν ου παικτοίς πράγμασι», προβάλλοντας τον εαυτό του ότι πρωτοτυπεί. Ωστόσο, με άλλοθι την ελευθερία της έκφρασης προχώρησε σε πράξη βέβηλη και υβριστική, η οποία διαπομπεύει και ευτελίζει τις αξίες και τα πρόσωπα από τον χώρο της Εκκλησίας και της πολιτείας με τον πιο κακόγουστο και σκοταδιστικό τρόπο, που άπτεται των ορίων της πειθαρχικής δίωξης. Η άποψή μου, ως ακαδημαϊκού δασκάλου, είναι να περιοριστεί η όλη πειθαρχική διαδικασία στην υπόδειξη του ημαρτημένου και στην απόσυρση των βέβηλων και προκλητικών πινάκων, οι οποίοι δεν αποτελούν έργα τέχνης, αλλά άστοχη και άκαιρη κακοτεχνία. Πιστεύω ότι η πρόκληση για μας σε ένα υψηλού επιπέδου διάλογο δίνει την ευκαιρία της έκφρασης της θεολογικής άποψή μας με νηφαλιότητα και διάθεση καλής συνεργασία και υπεύθυνης τοποθέτησης στα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα της ιδιαίτερης μας πατρίδας, Κύπρου, αλλά και του ευρύτερου προβληματισμού στην οικουμενική Ορθοδοξία.